Aleksandrs Makkols Smits ir rakstnieks, kura grāmatas glabā vērtības un ir pelnījušas, lai tās izlasa no sākuma līdz beigām.

Guardian

"Svētdienas filozofu klubs" ir šarmants un sirsnīgs detektīvromāns, kurā īstenībā nenotiek nozieguma atklāšana... un nenotiek arī Svētdienas filozofu kluba sanāksmes! Tomēr tā ir lieliska lasāmviela pacietīgiem un erudītiem grāmatu lasītājiem. Silti iesakām!

Kirkus Reviews

Makkola Smita iepriekšējo grāmatu aizrautīgie fani noteikti priecāsies par jaunās sērijas galveno varoni, bezbailīgo Izabellu Delhauziju, un viņas saimniecības vadītāju, lietišķo un prātīgo Greisu. Lai gan klimats Skotijā ir mitrs un vēss, Aleksandra Makkola Smita apburošā proza sasilda ik lappusi šajā grāmatā.

Publishers Weekly

Mīļi uzrakstīta un iedvesmojoša grāmata. Tajā varam iepazīt arī Edinburgas sarežģīto personību un ielūkoties Izabellas – gudras un domājošas sievietes – brīnišķīgajā prātā.

The New York Times Book Review

"Svētdienas filozofu klubs" ir lieliski izklaidējošs, gudrības piestrāvots un patiesi sirsnīgs romāns.

Scotland on Sunday

ALEXANDER
McCALL SMITH

The Sunday Philosophy Club

ALEKSANDRS MAKKOLS SMITS

Svētdienas filozofu klubs

No angļu valodas tulkojusi
Zane Rozenberga

ZVAIGZNE

821.111-31
Ma 318

Alexander McCall Smith

THE SUNDAY PHILOSOPHY CLUB

Copyright © Alexander McCall Smith, 2004
Cover Design © Mint Julep
Cover Illustration © Jessie Ford

Šis ir ar autortiesībām aizsargāts darbs. Darba reproducēšana vai jebkāda cita neatļauta izmantošana ir autortiesību pārkāpums. Par autortiesību pārkāpšanu ir paredzēta atbildība Krimināllikuma 148. pantā. Saskaņā ar Autortiesību likuma 69.[1] pantu persona ir arī mantiski atbildīga par visiem zaudējumiem un morālo kaitējumu, kuru tā radījusi ar autortiesību pārkāpšanu.

© Tulkojums latviešu valodā, Zane Rozenberga, 2007
© Literārā apdare, mākslinieciskais noformējums, 2. izdevums latviešu valodā
Apgāds Zvaigzne ABC, 2022
ISBN 978-9984-37-881-7

Džeimsam un Māršai
Čildresiem

1

Izabella Delhauzija redzēja, kā jaunais cilvēks krīt lejup no augšējā balkona malas, no galerijas. Kritiens bija piepešs un ātrs, un Izabella viņu redzēja nepilnu sekundi – izspūruši mati, lejupvērsta galva, krekls un žakete sašļukuši uz priekšu, atkailinot vidukli. Un tad, atsities pret beletāžas malu, viņš ar galvu pa priekšu pazuda lejā parterā.

Pirmais, kas uzzibēja Izabellas domās, dīvainā kārtā bija Vistana Hjū Odena dzeja par Ikara kritienu. Tādi gadījumi, rakstīja Odens, notiek uz ikdienas fona, kamēr cilvēki staigā savās ikdienas gaitās. Tie neskatās augšup un neredz, kā no debesīm nokrīt zēns. *Es sarunājos ar draugu*, viņa domāja, *es sarunājos ar draugu, un no debesīm nokrita zēns.*

Šo vakaru Izabella būtu atcerējusies arī tad, ja nekas tamlīdzīgs nebūtu noticis. Viņa bija nākusi uz koncertu ar zināmām šaubām – uzstājās Reikjavīkas Simfoniskais orķestris, par kuru viņa nekad nebija dzirdējusi, – un nebūtu to darījusi, ja kaimiņiene nebūtu pierunājusi izmantot lieku biļeti. Vai Reikjavīkā tiešām ir profesionāls simfoniskais orķestris, vai varbūt spēlētāji ir amatieri? Protams, arī tādā gadījumā, ja šie cilvēki mērojuši tālo ceļu līdz Edinburgai, lai sniegtu koncertu pavasara sezonas nogalē, viņi ir pelnījuši klausītājus; nedrīkst pieļaut, ka viņi atbraukuši šurp no Islandes un ir spiesti spēlēt tukšai zālei. Tā nu Izabella bija aizgājusi uz koncertu un noklausījusies pirmo daļu, kurā orķestris spēlēja vācu un skotu komponistu romantisku apvienojumu: Mālers, Šūberts un Hamišs Makkanns.

Vakars bija silts – neierasti silts marta beigām –, un gaiss Ašerholas zālē bija smacīgs. Izabella drošības labad bija ģērbusies plāni un priecājās, ka bijusi tik tālredzīga, jo beletāžā kļuva arvien karstāk. Starpbrīdī viņa bija nogājusi lejā un ieelpojusi vēsāku āra gaisu, vairīdamās no cilvēku pūļa bārā un apdullinošā sarunu trokšņa. Kad pienāca laiks iet atpakaļ, viņa brīdi apsvēra, vai no otrās daļas nevarētu atteikties, taču rīcība, kas saistīta ar nevēlēšanos koncentrēties vai, vēl ļaunāk, ar nopietnības trūkumu, viņu vienmēr atbaidīja. Tā nu Izabella bija atgriezusies vietā, paņēmusi programmu no krēsla paroces, kur iepriekš to atstājusi, un sākusi pētīt, kas gaidāms turpmāk. Tad viņa dziļi ievilka elpu. Štokhauzens!

Izabella bija paņēmusi līdzi tālskati, kas teicami noderēja pat beletāžas mērenajā attālumā. Noregulējusi to pret skatuvi, kas atradās dziļi lejā, viņa citu pēc cita nopētīja visus spēlētājus – no šīs nodarbes viņa nespēja atturēties nevienā koncertā. Parasti neklājas pētīt cilvēkus ar binokli, taču koncertzālē tas ir pieļaujams, un, ja palaikam binoklis pārslīd pie skatītājiem, kurš gan to pamana? Stīgu instrumentu spēlētāji ne ar ko īpašu neizcēlās, taču Izabella ievēroja, ka vienam no klarnetistiem ir savdabīga seja: augsti vaigu kauli, dziļas acis un zods, kura līnijas šķita gluži kā akmenī cirstas. Izabellas skatiens kavējās pie spēlētāja, un viņa domāja par sīkstajām islandiešu un dāņu paaudzēm, kas daudzu gadu gaitā izveidojušas šo tipu; par vīriešiem un sievietēm, kas ar lieliem pūliņiem guvuši iztiku no liesās kalnu zemes; par zvejniekiem, kas tēraudpelēkajos ūdeņos ķēruši mencas; par sievietēm, kas uzturējušas bērnu dzīvību ar kaltētām zivīm un auzu putru; un tagad, pēc tā visa, šeit ir klarnetists.

Izabella nolika binokli un atspiedās pret sēdekļa atzveltni. Orķestris bija nevainojami meistarīgs, un Makkannu viņi bija spēlējuši ar lielu aizrautību, bet kāpēc cilvēki joprojām atskaņo Štokhauzenu? Varbūt tas ir savdabīgs izsmalcinātas kultūras apliecinājums. Jā, mēs nākam no Reikjavīkas, un tā ir maza pilsēta, kas atrodas tālu no citām vietām, taču mēs

spējam spēlēt Štokhauzenu tikpat labi kā visi citi! Izabella aizvēra acis. Nudien, šī mūzika ir nebaudāma un nepavisam nav tāda, ko viesu orķestrim vajadzētu uztiept tiem, kuri uzņem viņus pie sevis. Kādu brīdi Izabella apcerēja domu par orķestru savstarpējo etiķeti. Protams, jāvairās no jebkādiem politiskiem aizskārumiem: Vācijas orķestri, piemēram, ir piesardzīgi attiecībā uz Vāgnera izpildījumu ārzemēs – vismaz dažās valstīs – un labprātāk izvēlas tos vācu komponistus, kuri... nu, teiksim, ir bijuši iecietīgāki savos uzskatos. Izabellai tas bija pa prātam, jo viņai nepatika Vāgners.

Štokhauzens bija pēdējais programmas priekšnesums. Kad diriģents beidzot bija aizgājis no skatuves un aplausi norimuši – tie nebija tik sirsnīgi, kā varētu vēlēties, Izabella nodomāja, un tam noteikti ir sakars ar Štokhauzenu –, viņa piecēlās no sēdvietas un devās uz dāmu istabu. Atgriezusi krānu, viņa padzērās no kopā saliktām plaukstām – Ašerholā nebija tik mūsdienīgu ierīču kā strūklakas tipa krāni dzeršanai – un mazliet apslacīja seju. Juzdamās mazliet atvēsinājusies, viņa atkal izgāja kāpnēs. Tajā brīdī Izabella ieraudzīja savu draudzeni Dženiferu, kas stāvēja īsā kāpņu posma lejgalā, netālu no ieejas beletāžā.

Izabella vilcinājās. Iekšā joprojām bija apgrūtinoši silts, taču viņa nebija redzējusi Dženiferu vairāk nekā gadu un diezin vai varēja paiet garām nesasveicinājusies.

Izabella devās cauri pūlim.

– Es gaidu Deividu, – Dženifera teica, pamādama uz beletāžas pusi. – Iedomājies tikai, viņš pazaudēja kontaktlēcu, un viena no vietu ierādītājām iedeva lukturīti, lai viņš paskatās zem savas sēdvietas. Vienreiz viņš jau pazaudēja kontaktlēcu – vilcienā, braucot uz Glāzgovu, – un tagad ir pamanījies to izdarīt atkal.

Viņas sarunājās, kamēr lejā nogāja pēdējie apmeklētāji. Dženifera, skaista sieviete mazliet virs četrdesmit gadiem – Izabellas vecumā –, bija ģērbusies sarkanā kostīmā, ko rotāja liela zelta broša lapsas galvas izskatā. Izabella nespēja atraut

skatienu no lapsas, kas ar savām rubīnu acīm šķita viņu cītīgi vērojam. *Māsa Lapsa*, viņa nodomāja. *Gluži kā Māsa Lapsa.*

Pēc dažām minūtēm Dženifera noraizējusies pameta skatienu uz kāpnēm.

– Vajadzētu iet paskatīties, vai Deividam nevajag palīdzēt, – viņa aizkaitinātā tonī izmeta. – Būtu diezgan nejauki, ja viņš būtu pazaudējis vēl vienu lēcu.

Abas sievietes uzkāpa pa nedaudzajiem pakāpieniem un paskatījās turp, kur aiz kādas atzveltnes līkņājam bija redzama Deivida mugura un starp krēsliem mirgoja kabatas luktura gaisma. Un tieši tajā brīdī, kad viņas tur apstājās, jaunais cilvēks nokrita no augšējā balkona – klusi, bez skaņas, vēzēdams rokas, it kā mēģinātu lidot vai atvairīt pretim skrienošo grīdu, – un pazuda no skatiena.

Īsu brīdi viņas kā sastingušas raudzījās viena uz otru, neticēdamas savām acīm. Un tad kaut kur lejā atskanēja kliedziens – spalga sievietes balss, pēc tam iekliedzās vīrietis, un kaut kur skaļi aizcirtās durvis.

Izabella pastiepās un drudžaini satvēra Dženiferas roku. –Ak Dievs! – viņa iesaucās. – Ak Dievs!

Dženiferas vīrs, kas bija līkņājis zem krēsliem, piecēlās un izslējās taisni. – Kas tur bija? – viņš skaļi iesaucās. – Kas notika?

– Kāds nokrita lejā! – Dženifera atsaucās. Viņa norādīja uz augšējo balkonu, uz vietu, kur apmale savienojās ar sienu. – No turienes! Nokrita lejā!

Viņas vēlreiz pārmija skatienus. Izabella pagājās uz priekšu līdz beletāžas apmalei. Virs tās visā garumā stiepās misiņa margas, un viņa, turēdamās pie tām, paskatījās lejā.

Tur viņš gulēja, pārkritis pāri sēdekļa malai, kājām balstoties uz blakus sēdvietu parocēm. Izabella ievēroja, ka viņam vienā kājā nav kurpes, bet ir tikai zeķe; galvu nokritušajam nevarēja saredzēt, jo tā atradās zem sēdvietu līmeņa, bet augšup, labi saskatāma, slējās viena roka, itin kā sniegdamās

pēc kaut kā, tomēr pilnīgi nekustīga. Blakus viņam stāvēja divi vīrieši vakara uzvalkos. Viens bija pastiepis roku, skardams nokritušo, bet otrs lūkojās atpakaļ uz durvju pusi.

– Ātrāk! – viens no vīriešiem iesaucās. – Pasteidzieties!

Kaut kur atskanēja skaļš sievietes sauciens, un pa eju starp solu rindām pie nokritušā piesteidzās vēl viens vīrietis. Viņš noliecās un mēģināja nocelt jauno cilvēku no sēdekļa. Kļuva redzama galva, kas ļengani šūpojās, it kā atrauta no ķermeņa. Izabella novērsās un paskatījās uz Dženiferu.

– Mums vajadzēs noiet tur lejā, – viņa teica. – Mēs redzējām notikušo. Jāiet un kādam jāizstāsta, ko mēs redzējām.

Dženifera pamāja ar galvu. – Neko lielu mēs gan neredzējām, – viņa piebilda. – Viss notika briesmīgi ātri. Ak mūžs!

Izabella redzēja, ka draudzeni krata drebuļi, un aplika roku viņai ap pleciem. – Tas bija baismīgi! – viņa teica. – Tāds trieciens!

Dženifera aizvēra acis. – Viņš vienkārši lidoja lejā... un tik ātri! Kā tu domā, vai viņš vēl ir dzīvs? Vai tu redzēji?

– Diemžēl izskatījās, ka viņš ir smagi ievainots, – Izabella teica un pie sevis nodomāja: šķiet, ka ir vēl ļaunāk.

Viņas nogāja lejā. Pie durvīm, kas veda uz zāli, bija sastājies neliels ļaužu pulciņš un skanēja satrauktu sarunu dūkoņa. Kad Izabella un Dženifera piegāja tuvāk, kāda sieviete pagriezās pret viņām un teica: – Cilvēks nokrita no galerijas. Viņš ir tur, iekšā.

Izabella pamāja ar galvu. – Mēs redzējām, kā tas notika, – viņa sacīja. – Tieši tobrīd bijām augšā.

– Jūs redzējāt? – sieviete pārjautāja. – Jūs to patiešām redzējāt?

– Mēs redzējām viņu krītam, – atbildēja Dženifera. – Bijām beletāžā. Viņš krita mums garām.

– Cik briesmīgi! – sieviete noskurinājās. – Redzēt kaut ko tādu...

– Jā.

Sieviete paskatījās uz Izabellu ar cilvēcīgas sapratnes izteiksmi, kādu mēdz izraisīt kopīgi redzēta traģēdija.

– Diez vai mums vajadzētu šeit stāvēt, – Izabella nomurmināja, runādama pa pusei ar Dženiferu, pa pusei ar otru sievieti. – Mēs varam tikai traucēt.

Otra sieviete atkāpās tālāk. – Gribas jau kaut kā palīdzēt, – viņa neveikli teica.

– Es ļoti ceru, ka nebūs pārāk ļauni, – sacīja Dženifera. – Augstums gan ir liels. Bet viņš atsitās pret beletāžas malu. Varbūt tas piebremzēja kritienu.

Nē, Izabella nodomāja, drīzāk tas pasliktināja stāvokli, un ievainojumi var būt divkārši – no trieciena pret beletāžas apmali un no atsišanās pret zemi. Viņa paskatījās atpakaļ un redzēja pie ārdurvīm rosību; nākamajā brīdī ārā iezibējās ātrās palīdzības zilā signāluguns.

– Mums jāatbrīvo ceļš, – sacīja Dženifera, atkāpdamās tālāk no durvīs stāvošā pulciņa. – Ātrajiem tūlīt būs jātiek iekšā.

Cilvēki atkāpās, un tiem garām pasteidzās divi vīrieši zaļos, vaļīgos apģērbos, nesdami salocītas nestuves. Iekšā viņi nebija ilgi – šķiet, nepilnu minūti – un tad atkal pagāja vērotājiem garām; nestuvēs gulēja jaunais vīrietis uz krūtīm saliktām rokām. Izabella novērsās, negribēdama iejaukties, taču pirms tam paguva saskatīt vīrieša seju. Viņa redzēja tumšu izjukušu matu vilni un glītus sejas vaibstus, kas kritienā nebija cietuši. Tik skaists cilvēks, viņa nodomāja, un pēkšņi viss galā. Izabella aizvēra acis. Viņa juta krūtīs sāpīgu tukšumu. Nabaga jaunais cilvēks, kuru kāds noteikti kaut kur mīl, un arī tam šovakar dzīve sabruks, kad pienāks nežēlīgā ziņa. Visa lielā mīlestība ieguldīta nākotnē, kura neīstenosies, jo vienā mirklī tai pielicis punktu kritiens no galerijas.

Izabella pagriezās pret Dženiferu. – Es ātri uziešu augšā, – viņa paklusi teica. – Pasaki tiem cilvēkiem, ka mēs redzējām kritienu! Pasaki, ka es pēc mirkļa būšu atpakaļ!

Dženifera pamāja ar galvu, lūkodamās apkārt pēc kāda atbildīgā. Pašlaik visapkārt valdīja juceklis. Kāda sieviete

šņukstēja – acīmredzot tā bija viena no apmeklētājām, kas kritiena brīdī atradās zālē, un gara auguma vīrietis vakara uzvalkā centās viņu nomierināt.

Izabella atrāvās no pūļa un aizsteidzās pie kāpnēm, kas veda uz augšējo balkonu. Viņa jutās neveikli un pameta skatienu atpakaļ, taču tuvumā neviena nebija. Uzkāpusi pēdējos pakāpienus, viņa pa izliekto durvju aili iegāja galerijā ar stāvajām sēdvietu rindām. Tur valdīja klusums, un griestu lampas caur greznajiem stikla kupoliem meta blāvu gaismu. Izabella paskatījās lejup uz balkona malu. Viņa un Dženifera bija stāvējušas gandrīz zem kritiena vietas, tāpēc Izabella varēja noteikt, kur puisis stāvējis, pirms pārkritis pāri barjerai.

Izabella nokāpa lejā līdz balkona apmalei un pavirzījās dažus soļus gar pirmo sēdvietu rindu. Virs apmales stiepās misiņa margas, pret kurām nelaimīgais pirms kritiena acīmredzot balstījies, un tur, lejā uz grīdas, gulēja koncerta programma. Viņa pieliecās un to pacēla; vāks bija mazliet ieplēsts, bet citādi nekā īpaša. Izabella nolika programmu atpakaļ. Tad, pārliekusies pār malu, viņa paskatījās lejup. Puisis acīmredzot bija sēdējis pašā rindas galā, kur augšējā balkona apmale savienojās ar sienu. Ja viņš būtu sēdējis vairāk uz vidu, tad būtu iekritis beletāžā; tieši virs partera atradās tikai pats rindas gals.

Izabellai brīdi noreiba galva, un viņa aizvēra acis. Taču pēc mirkļa viņa tās atkal atvēra un paskatījās lejup parterā, kas atradās vismaz piecdesmit pēdu zemāk. Zem viņas, pavisam tuvu vietai, kurā bija beidzies jaunā cilvēka kritiens, stāvēja vīrietis zilā vējjakā un skatījās augšup viņai acīs. Abi jutās pārsteigti, un Izabella atliecās atpakaļ, it kā svešinieka skatiens būtu licis viņai piesargāties.

Izabella atvirzījās no balkona malas un devās atpakaļ uz eju starp sēdvietu rindām. Viņa nezināja, ko cerējusi te ieraudzīt, ja vispār par to bija domājusi, un tagad jutās neveikli, ka svešais vīrietis lejā viņu redzējis. Ko viņš varēja nodomāt? Aprobežota skatītāja ziņkāri cenšas iztēloties, ko nabaga zēns

redzējis savas dzīves pēdējās sekundēs, kā gan citādi! Bet tāds nebija viņas nolūks, nepavisam ne.

Izabella izgāja kāpnēs un devās lejā, turēdamās pie margas. Akmens pakāpieni veidoja spirāli, un te viegli varēja paslīdēt. Tāpat kā tas jauneklis, viņa nodomāja. Droši vien viņš pārliecās balkona malai, gribēdams saskatīt lejā kādu pazīstamu cilvēku, varbūt draugu, tad zaudēja līdzsvaru un pārkrita pāri apmalei. Tas varēja notikt viegli – aizsargbarjera nebija augsta.

Nokāpusi apmēram pusceļu, Izabella apstājās. Tuvumā neviena nebija, taču viņa kaut ko bija saklausījusi. Vai varbūt tā tikai likās? Izabella sasprindzināja dzirdi, cenzdamās notvert vēl kādu skaņu, taču neko vairs nedzirdēja. Viņa dziļi ievilka elpu. Puisis acīmredzot bija palicis balkonā pēdējais, viens pats, kad visi citi jau izgājuši un apkalpotāja aiz bāra letes pie kāpnēm slēdza ciet savu darba vietu. Jauneklis stāvējis tur viens pats, paskatījies lejā un tad kritis – mēmi, bez skaņas; varbūt kritienā redzējis viņu un Dženiferu, un šī sekundes daļiņa bijusi pēdējā cilvēciskā saikne viņa mūžā.

Izabella sasniedza kāpņu lejgalu. Vīrietis zilajā vējjakā stāvēja pavisam netālu un, ieraudzījis nācēju, uzmeta viņai bargu skatienu.

Izabella piegāja viņam klāt. – Es redzēju, kā tas notika, – viņa teica. – Es tajā brīdī biju beletāžā. Mēs ar draudzeni redzējām viņu krītam.

Vīrietis ieskatījās viņā uzmanīgāk. – Mums vajadzēs ar jums aprunāties, – viņš teica. – Jāpieraksta liecības.

Izabella pamāja ar galvu. – Es redzēju pavisam maz, – viņa sacīja. – Tas notika ļoti ātri.

Vīrietis sarauca pieri. – Kāpēc jūs bijāt uzgājusi tur augšā? – viņš noprasīja.

Izabella nolaida skatienu. – Gribēju saprast, kā tas noticis, – viņa teica. – Un tagad saprotu.

– Ak tā?